

KENNEN EN GEKEND WORDEN

Nooit andere stemmen dan de onze. Het lied begint met drie keer nooit, dus het is echt nooit. Dit is niet zomaar een enigszins raadselachtige, maar mooie regel in een lied, dit is uit het leven gegrepen. Dit is wat wij misschien wel dagelijks ervaren en het is niet altijd leuk. Soms zouden we van ergens uit de hemel wel eens een echte stem willen horen, een gezicht willen zien. Al was het maar even voor de zekerheid. En we kunnen ons afvragen: waarom dan in de oudste tijden wel? Adam en Eva, Noach, Abraham, Mozes en de Profeten. In de Schrift lezen we dat zij de stem van God hoorden, onderhandelingen met God voerden of hele gesprekken. In onze dagen lijkt God te zwijgen.

Soms voelt dat als een gemis. Geloven blijft zo altijd iets hebben van een zoektocht. Met de twijfel of het allemaal waar is en wat dan precies waar is. Het is ook niet goed aan anderen uit te leggen. Je kunt je als trouwe kerkganger voelen als iemand die toch een beetje in de goedgegelovige kinderjaren is blijven steken. Nooit andere stemmen dan de onze. We zien wat er is en wat we niet zien en horen: is dat er wel?

En dan klinkt daar Psalm 139. JIJ, wordt er geroepen of gezongen. Alsof we het tegen een bekende hebben. Jij, jij weet van mij. Jij doorziet en kent mij. Niet in de geest van die dreigende neonletters *God ziet u*, God houdt u goed in de gaten. Maar met een vertrouwdheid die ontroert en die zich alleen maar laat omschrijven met woorden die veiligheid en liefde uitstralen. Jij, ik, wij, we worden gekend, bij naam en toenaam, vanaf het moment dat we er nog niet waren tot ver in de toekomst, we worden gekend of we nu aan de top zitten of aan de grond. De Levende weet van jou en mij, leeft mee, is met jou en mij begaan. Zijn naam is Ik-zal-er-zijn en die naam maakt hij waar.

Maar toch: geen stem, geen aangezicht. Het is een weten, niet met het verstand, maar ergens met het hart, met de ziel. Zo nu en dan weten we het daar zeker, maar soms voelen we ons even van God los.

Psalm 139 is mij dierbaar. Toch ben ik blij dat Huub Oosterhuis de moed heeft gehad om bij al die stellige vertrouwdheid van de psalm een vrije versie te schrijven met een paar vraagtekens: *Ken je mij?* Dat is een goede vraag. Want zo vanzelfsprekend is het niet dat we gekend zijn. Dat er een stem is, soms klinkend in het woord van de Schrift, die me raakt in het hart, die me aan het denken en reflecteren zet en me een weg door het leven wijst. Nogal eens is dat een weg die ik spontaan niet zou kiezen, maar wel een weg waarvan ik hoop en voel dat die mijn leven zin geeft. Met alle twijfels en vraagtekens die daarbij horen. Ken je mij. Is dat echt waar?

Misschien klinkt dat *Ken je mij?* in onze oren brutaal. Zijn we God aan het uitdagen? Laat maar eens zien hoe groot, machtig, aanwezig je bent. Het voelt misschien als oneerbiedig. Maar ik denk dat de Schrift ons met name in het Boek van de Psalmen op overtuigende wijze aanreikt dat wij tot God alles kunnen zeggen, roepen of schreeuwen wat er in ons omgaat. Onze blijdschap, ons verdriet. Ons geloof, onze twijfel. In het Boek Spreuken staat dat het begin van alle wijsheid en inzicht is: ontzag voor de Levende. Met dat ontzag wordt niet bedoeld dat we tegenover de Levende netjes en beleefd moeten zijn. Maar dat we aan de Levende mogen toevertrouwen wat we op ons hart hebben. En dat kan heel wat zijn. Dan zegt Psalm 139: de Levende hoort onze stem, sterker nog: die weet het al lang. En het is goed als we er hardop woorden aan geven en ze uitspreken.

En worden we dan gehoord? Het klinkt bijna ongelofelijk. Maar het is een prachtige gedachte en er zijn momenten dat we in ons voelen dat het waar is.

Misschien mogen we het lied *Dit huis vol mensen, weet jij wie het zijn?* ook een vrije bewerking van Psalm 139 noemen. Dat is ook zo'n tekst die we misschien met enige schroom in de mond nemen. Het klinkt ook vrijpostig. *Weet jij wie het zijn? Ik mag het hopen.* Dat is zelfs bijna cynisch. Maar horen we wel hoe geraffineerd dat zinnetje is? Dat we dat we het ook anders kunnen verstaan? Er staat toch ook gewoon: ik mag het hopen, het is mij gegeven, voor mijn part: ik zie als een genade, dat ik dat mag hopen; omdat ik ooit, van huis uit, of van vanuit welke bron ook, heb meegekregen dat ik mag hopen op een Levende God die mij kent, die van mij houdt. Soms een vraagteken, zeker, maar soms ook een troost en een thuis.

Dit huis mogen we bezingen als een huis dat vol is, vol met ons hier bijeen, met ons die vol zijn van de verhalen over de levende God, vol ook met onze eigen levensverhalen, waar we soms geen raad mee weten. Wat zouden we ons graag gekend weten. Een bemoediging, een goed idee, even op adem komen, even iets van een horizon zien. De woorden van de Schrift wakkeren dat verlangen aan en wijzen ook een weg: die woorden willen niet alleen gehoord worden, maar ook gedaan op de plek waar we wonen, waar onze bezigheden zijn.

Precies daar is het om begonnen. Daar is het Psalm 139 om begonnen en al die andere psalmen en verhalen. Om met die woorden als bagage een mens te zijn op aarde. Ons zoeken naar de levende God is niet iets tussen God en mij alleen: het is iets tussen God en mij en alle mensen die ik tegenkom, met wie ik leef, te doen heb, met God en mij en de aarde die mij is toevertrouwd.

In dat lied *Ken je mij* en ook in het lied *Dit huis vol mensen* zit dus nóg iets dat je op meerdere manieren kunt uitleggen. Wie is die jij van *Ken je mij* en van *Dit huis vol mensen, Weet jij wie het zijn?* Is dat God? In de teksten wordt God niet met name genoemd. Dat zou wel eens opzet kunnen zijn. Dat we niet alleen, bij wijze van spreken, naar boven toe zingen, naar die Altijd Aanwezige, maar dat we die vragen ook stellen aan de mensen naast ons, om ons heen. We vragen het hier ook aan elkaar. We vragen om gekend te worden hier in dit huis, op de plek waar we wonen, waar ons leven zich afspeelt. Dat we gekend zijn, dat we mensen naast ons kennen en willen kennen. En voor hen zorg hebben. Dat wij de naam van de Levende, Ik-zal-er-zijn, niet alleen noemen en hooghouden, maar ook voor onszelf als levensmotto hebben. Een mens te zijn op aarde is: er-willen-zijn. De Schrift reikt ons steeds opnieuw aan dat de weg naar recht en vrede begint met om te zien naar de mens naast je. Dit huis vol mensen en al die huizen op een zondagmorgen op zoveel plaatsen vol mensen willen weten van elkaar. Ze willen de woorden van de Schrift serieus nemen en ze gaan doen. En daarbij steunen en inspireren we elkaar en daarbij proberen we ook, waar nodig, zorg te hebben voor elkaar. Als er ooit sprake is van een weten van God, vertrouwd zijn met God, dan kan dat bijna niet anders zijn dan door er te zijn voor anderen. Zo zijn wij geschapen naar het beeld van God: om er te zijn. En in dat zijn voor anderen en in onze reflectie op de vraag of we dat wel goed doen, daarin zitten we met hart en ziel heel dicht in de buurt bij de Levende. Steeds waar we oprecht proberen de woorden te doen. Echt een mens te zijn op aarde.

Gerard Swüste